

Adrian MIHALACHE

Acuplare fără înfrânare

Marchizul de Sade n-a fost întemnițat în numele valorilor tradiționale ale *vechiului regim*, ci în semn de respect pentru drepturile omului, indiferent de naștere și condiție socială, pe cale de a se impune în Franța pre-revoluționară. De aceea, este o ironie a sorții faptul că tocmai Revoluția l-a eliberat din Bastilia, la 14 iulie 1789. Sade este un Almaguș dezlănțuit, care experimentează, în dormitor, toate posibilitățile de acuplare, așa cum un savant combină, în laborator, cele mai diferite substanțe, schimbând mereu concentrațiile. Spre deosebire, însă, de savant, care cercetează fără idei preconcepute, Sade este și un ideolog, e drept, de proastă calitate. Filosofia sa de buduoar este un anticreștinism brutal, elementar, lipsit de subtilitate. Îl interesează teritoriul imperfect cartografiat situat între plăcere, durere, respect și devoțiune. Înainte de Rimbaud, marchizul a abordat, la modul științific, dereglarea sistematică a tuturor simțurilor, inclusiv a bunului-simț. Interesul literar provine din freneticele descrieri ale ansamblurilor complexe de corpuri întrepătrunse, dar bănuim că el este stimulat și de mesajul blasfemiator, foarte prizat în anumite cercuri intelectuale. Napoleon, indiferent la religie și neînhibat de cultură, era atent la morală, așa că l-a internat pe Sade în azilul din Charenton, în ciuda numeroaselor intervenții în favoarea acestuia.

Piesa *Marchizul de Sade*, montată de Beatrice Rancea la Teatrul Odeon, este o făcătură abilă, dar falsă, a unui american, Doug Wright, care se poartă cu istoria ca Sade cu servitoarele sale: o violează fără rețineri, apoi o îmbracă în straie false. În versiunea sa, Sade este un intelectual, pe care forțele obscurantismului îl împiedică să se exprime. Parcă ar fi vorba de un disident, întemnițat de regimul comunist într-un spital psihiatric, cu regim de închisoare, unde i se iau toate instrumentele de scris. Desigur, Sade din piesă rezistă eroic, scrie cu sânge pe cearșafuri, pe haine, pe propriul său corp. Nostim este că spălătoresele îl citesc cu delicii, ceea ce este, cultural și psihologic vorbind, total neverosimil: coafezele, ca și fetele de la A.P.A.C.A., adoră dulcegăria, gustă picanterea, dar resping pornografia. Sade se confruntă cu un abate deschis la minte, pe care ajunge să-l convertească la propriile lui valori, deși nu se înțelege prea bine care ar fi acestea. Apare și un doctor autoritar și inhibat sexual, căruia tânăra soție, ațâțată de lecturi, îi pune nenumărate coarne. Sade va fi, rând pe rând, amenințat, persecutat, torturat, asasinat, trezind milă și groază, ca în rețetele bine verificate.

Este a doua oară, după *Agnes, aleasa lui Dumnezeu* a lui John Pielmeier, când Teatrul Odeon face o alegere repertorială neinspirată. Ambele sunt piese bine făcute, dar lipsite de perenitate, pe care succesul le epuizează în întregime. După ce au fost jucate și ecranizate, ele sunt epuizate. Reluarea lor pe plan local seamănă cu eroarea unui provincial naiv, care se căsătorește, plin de speranțe, cu o femeie din lumea mare, deflorată, uzată și răspenetrată.

Beatrice Rancea a gândit un spectacol de mare montare, cu distribuție numeroasă și decor epatant. Într-adevăr, decorul lui Constantin Ciubotariu este frumos și funcțional, dar soluția deplasării cuștii aurite în care e închis Sade mereu înainte și înapoi se dovedește, cu timpul, monotonă. Costumele lui Cătălin Botezatu sunt excelente: frumoase, somptuoase, funcționale, inteligent adaptate, realizate cu grijă pentru detaliu. Personajul are mai mult talent decât lăsa să se creadă reputația lui sulfuroasă. Regizorul s-a concentrat pe scenele de masă, ca teatrul din teatru și mișcarea scenică a grupului de nebuni, fără să se încurce în detalii, cum ar fi diferitele stiluri de joc individual ale actorilor, pe care nu s-a îngrijit să le armonizeze. Astfel, fiecare face ce știe și poate mai bine. Florin Zamfirescu face un tur de forță absolut impresionant, își pune toate mijloacele la bătaie și construiește un personaj memorabil, deși, din scenariu, fals. Dan Bădărău este la fel de conștiincios și de tern ca de obicei, în rolul abatelui cooperant. Gelu Nițu și Liana Mărgineanu sunt la înălțimea așteptărilor, fără să surprindă, însă, prin nimic. Cu totul excepțională este Jeanine Stavarache, în rolul doamnei de Sade, pe care l-a compus cu grație, eleganță și atenție la rostire, în spiritul marilor actrițe ale Naționalului de altădată. Ea vine, parcă, din altă piesă decât partenerii săi mai tineri. Irina Ungureanu are o dezinvoltură atașantă, dar lipsa de inhibiții poate fi un dezavantaj, căci face mai dificilă autodepășirea. Paula Niculiță are grație și nerv, iar Relu Poalelungi reușește să fie de-a dreptul seducător, ceea ce n-am remarcat de mult la tinerii absolvenți.

Văzând acest spectacol, realizat cu mare risipă de talente necoordonate, te întrebi *cui prodest*, mai ales că, dacă trebuia neapărat abordat Sade, se putea recurge la piesa subtilă a lui Yukio Mishima.

Teatrul Odeon – *Marchizul de Sade* de Doug Wright. Regia, mișcarea scenică și ilustrația muzicală: Beatrice Rancea. Decoruri: Constantin Ciubotariu. Costumele: Cătălin Botezatu. Distribuția: Florin Zamfirescu (*Sade*), Dan Bădărău (*Abatele de Coulmier*), Gelu Nițu (*Doctorul Collard*), Irina Ungureanu (*Madlene*), Jeanine Stavarache (*M-me de Sade*), Paula Niculiță (*Simone*), Relu Poalelungi (*Arhitectul Proulx*), Liana Mărgineanu (*mama Madlenei*), Ana Macovei (*Charlotte*), Diana Gheorghian, Bianca Cristea (*călugărițe*). Mircea Crețu, Laurențiu Lazăr, Gabriel Pintilei, Ionuț Kivu, Ioan Băținaș, Marian Lepădatu, Florin Dobrovici (*nebuni din azil*). George Călin, Cristina Chirilă (prieteni Madlenei), Dimitrii Bogomaz (*Giton*). Data reprezentației: 24 martie 2005.